

OSVRTI

BITKA ZA JEDNU RIJEČ,
DUKAT ZA POBJEDUOtvoreno pismo
glavnomu uredniku
Večernjega lista

Nedjeljom čitam Večernji list i tako me svake nedjelje u srce bocne Večernjakova JUMBO križaljka. Upravo tako: velikim slovima *JUMBO*, a malim *križaljka*, nek se zna tko je jezični gazda u Večernjakovoj kući.

Teško mi je podnositi taj jezični teror anglokroboškoga i kolegijalno sam se savjetovao s Večernjakovim novinarima, provjerenim prijateljima hrvatskoga jezika, i oni mi rekoše da promjena ne će ići bez gospođe Ružice Cigler, tadašnje glavne i odgovorne urednice, i zato sam joj prije dvije godine, 13. 9. 2004., napisao obzirno pismo i zamolio ju da umjesto *JUMBO križaljka* stavi **VELEKRIŽALJKA**.

Poslao sam joj i svoju knjižicu Prijedlog za ukidanje hrvatskoga jezika da vidi kamo srljamo s riječima kao *JUMBO križaljka*.

Od nje sam dobio lijepo pismo i ponadao se uspjehu, ali kako je poznato da je nada varljiva ili ja njezino pismo nisam znao pročitati u pravom značenju, od *velekrižaljke* nije bilo ništa.

Budući da znam da se u bitci za hrvatski jezik mora biti uporan, nakon nesupjeha nisam bacio koplje u trnje, nego sam joj mjesec dana poslije, 13. 10., poslao ovo kratko pismo:

„Dobio sam od Vas lijepo pismo od 20. rujna i ponadao sam se da ću nedjeljom ugledati *velekrižaljku*, ali ne samo da je ostala *Jumbo križaljka* nego ste Vi pokrovitelj i 13.

Večernjakova Zagreb maratona, a hrvatski se kaže Zagrebački maraton pa sam sada zbunjen i ne znam kako treba razumjeti Vaše pismo.“

I opet ništa od *velekrižaljke*. Čak Večernji list u nedjelju 15. listopada ove godine na cijeloj stranici najavljuje 15. Večernjakov Zagrebmaraton!

4. 5. 2005. opet sam joj poslao pisamce u kojem sam među ostalim napisao i ovo:

„Ne razumijem taj kolonijalni mentalitet po kojem je dobro *JUMBO križaljka*, a nije **VELEKRIŽALJKA**. Da nemamo dobru zamjenu, možda bih šutio. Ovako ne mogu. Vaši mi novinari kazuju da samo od Vas zavisi ta promjena. Ne znate koliko biste me obradovali kad biste *JUMBO križaljka* zamijenili s *velekrižaljka*. A ja bih Vas obradovao dvjema knjižicama Hrvatski politički vicevi i Vedre priče. U svakoj od njih ima dijelova koji će Vas zaista obradovati. Dakle zamjena *JUMBO križaljka* s *velekrižaljka* bila bi na obostranu radost.“ Opet uzalud. Nije me obradovala ni činjenica što su mi ostale dvije nepoklonjene knjižice.

Ali moja nada nije klonula. Kad je gđa Cigler prestala biti glavnom i odgovornom urednicom i na njezino mjesto došao gosp. Miljenko Manjkaš, poslao sam mu 13. 6. 2005. pismo sa svojom knjižicom Prijedlog..., obećao mu Hrvatske političke viceve, pouzdajući se u narodnu poslovicu da nova metla bolje mete, ali je on moje pismo možda shvatio kao provokaciju (kao mito) pa mi nije ni odgovorio.

Ali kako ja ne mogu mirovati, svake nedjelje moj hrvatski jezični osjećaj bocne ostan anglokroboškoga, zato 11. srpnja o. g. napišem sastavljaču *jumbo križaljke* malo opširnije pismo, a on kao kulturni čovjek

lijepo me nazove telefonom i kaže mi da se slaže sa mnom, ali da ne može ništa učiniti za promjenu. Opet ne mogu mirovati, jer ni ostan anglokrobotskoga ne miruje, i odlučim predložiti uredništvu Jezika da javno objavi moju molbu s obećanjem da ćemo glavnomu uredniku pokloniti poseban dukat ako makne *JUMBO križaljku* i na njeno mjesto stavi *VELEKRIŽALJKU*. (Glavni urednik to može!)

Da to nije teško napraviti, vidi se odatle što *JUMBO križaljka* nije samo naziv križaljke, nego se tako zove cijeli prilog, *vele-križaljka* je samo njegov glavni dio, zato bi se prilog mogao zvati Razbibriga, Razonoda, Zabava, Glavolomka, Zagonetaštvo, Doumica, Enigmatski prilog, Enigmatski kutak, i stotine sličnih naziva za sadašnji nedjeljni prilog, a *velekrižaljkom* bi trebalo nazvati samu veliku križaljku. Ali da novi glavni urednik ne bi maknuo sam naziv priloga, a sama *JUMBO križaljka* ostala neimenovana, sada je *velekrižaljka* uvjet da bi dobio dukat.

A dukat ne treba shvatiti ni kao plaću ni kao mito nego kao odlikovanje u borbi s tako teškim neprijateljem kao što je anglokrobotski, jer da je taj protivnik težak, lijepo pokazuje i primjer s *JUMBO križaljkom*.

Dukat je inače poseban, a i rijedak je, pravo odlikovanje za pobjedu u bitci za hrvatski jezik, pa je dobro da ga opišem. Na licu je lik Marka Marulića s natpisom:

M. MARURULIĆ

OTAC HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI
1450 – 1524,

a na naličju kruna s natpisom:

Deklaracija o hrvatskom jeziku, Zagreb, 17. III. 1967.

Možda će se koji pesimist upitati zar je potrebno trošiti toliku energiju za jednu riječ. Moram mu odgovoriti da jest potrebno jer to nije samo jedna riječ, to je borba za afirmaciju dijela složenica s *vele-* jer ih s *jumbo* (*džambo-*) ima desetak nepotrebnih, a već ostvarenih: *jumboplakat, jumbo ambalaža, jumbo beba, jumbo bušilica, jumbokredit, jumbo poster, jumbo razglednica, džambo pizza, džambo obećanje, džambozajam*, da potencijalne i ne spominjem jer one čekaju u zasjedi da se ostvare, ako *jumbu* na vrijeme ne zaokrenemo vratom. I ne samo njemu nego i složenicama sa *super-* i *mega-* pa i *maksi-*. Ostvaren je *megapoduzetnik, megazločinac, megagrudi, megapopularan, supermomčad*, već i *superjumbo* (vrsta zrakoplova)!

Radi istine i potpunosti valja reći da ima više novijih složenica i s *vele-*: *velebanka, velebiznis, velebjegunac, veleknjižnica, veleprimjer, veleproizvođač, velesvetkovina, veleučilište, veleulov*, ali nam ipak *vele-* nije tako u svijesti da bismo u tvorbi riječi sa značenjem velik, najprije pomislili na *vele-*. Da jest, u selu Vidovcu ne bi napravili *me-gasarmu* (dužu od 600 metara, kako 24. listopada o. g. čitam u Večernjem listu), nego *velesarmu*. Nije pogrešno ni *me-gasarma*, ali bi bolje bilo *velesarma*. Da je Vidovčanima na prvome mjestu *vele-*, najprije bi se sjetili *velesarme*. Zato bitka za *velekrižaljku* znači i bitku za pravi hrvatski jezični osjećaj, a kad je on dobar, onda možemo biti sigurni i u dobar hrvatski jezik.

Stjepan Babić